

**DIPLOMO
JE DOBIL
PRED
60. LETI
str. 3**

**VSAKŠO
DELO PROSI
SVOJ RED...
str. 5**

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 9. septembra 1993 • Leto III, št. 18

ZAČELO SE JE NOVO ŠOLSKO LETO

Čisto zares so vroče, brezskrbne počitnice minile in vrata vseh vzgojno-izobraževalnih organizacij so spet na široko odprta za vse znanjaželjne majhne in malo večje ljudi. Spet smo torej tu, spočiti, polni idej in pričakovanj.

Ob koncu šolskega leta, torej pred dvema mesecema, sem se v podobnem zapisu spraševala, če smo pedagoški delavci naredili vse, kar bi bilo potrebno, da slovenska govorica ne zamre v porabskih vaseh, pa konec koncev tudi v Monoštru; zdaj lahko dodam še kakšno vprašanje, na primer: Ste tudi vi drugi, torej starši in vsi, ki pravite, da ste Slovenci, naredili vse, da se slovenščina v Porabju ohrani??

V osnovnih šolah še naprej pada število učencev, ki obiskujejo pouk slovenskega jezika: na Gornjem Seniku imamo letos pet prvošolčkov v slovenski skupini, štirje so v podružnični šoli v Sakalovcih, v Števanovcih sploh ni prvega razreda, na monoštrski 2. osnovni šoli pa ni v prvih razredih niti enega, ki bi obiskoval pouk slovenskega jezika. Imamo torej le 9 prvošolcev, ki se učijo slovenski jezik! To je po svoje žalostno in zaskrbljujoče, če pomislimo, da se v Porabju skoraj 3000 prebivalcev v statis-

Šel bom v šolo, a samo za šalo?!

tikah navaja, da so slovenske narodnosti.

Pri pouku slovenskega jezika v osnovnošolskem programu letos ne bo bistvenih novosti. Učitelji poskušajo pouk popestriti in prilagajati dejanskim jezikovnim zmožnostim učencev, uvajamo dodatna gradiva v posamezne razrede, osnovno vodilo vsem učiteljem pa naj bo: Učenca je potrebno naučiti, ne pa ga samo učiti!

Mnogokrat sem že govorila in pisala o neprimernih učbenikih za pouk slovenskega jezika v porabskih osnovnih šolah; verjetno bom morala še kar naprej ponavljati (na

žalost, brez posebnega uspeha) vse to, kajti odgovorni na različnih visokih funkcijah so očitno gluhi (ali pa imajo od tega določene koristi) za povsem umestne pripombe in ostre kritike na račun učbenikov, ki se, kljub vsemu še kar dalje producirajo in lansirajo na tržišče. Ker pa je tržišče zelo skromno, so učbeniki zaradi majhnih naklad dragi; in učitelj na koncu ugotovi, da iz tega učbenika lahko uporabi kakih 5-10 % vsebine, vse ostalo pa mora poiskati za pouk, ki bi bil primeren učencem, iz drugih virov. Tako lahko delno ra-

zumemo malodušnost porabskih učiteljev. Spoštovani proizvajalci učbenikov za porabske šole, vam je pedagoško načelo PRIMERNOSTI kaj znano?

In še ena pripomba, tako mimogrede: v Porabju nimamo dvojezičnih osnovnih šol, temveč so porabske šole po madžarskih šolskih zakonih opredeljene kot: šole, ki poučujejo jezik narodnosti kot učni predmet! Zelo moteč in zavajajoč je namreč del naslova učbenikov za slovenščino, na primer: ... za 5. razred dvojezičnih osnovnih šol.

Vsekakor moram po-

novno opozoriti na dejstvo, da otroci prihajajo v šolo brez kakršnega koli predznanja slovenskega jezika, in če jim v šoli le tega nočemo popolnoma priskutiti, temveč jih motivirati za učenje, moramo poučevati v porabskih šolah slovenščino po metodah 2. jezika (oz. tujega jezika), kajti le s takim načinom dela bodo učenci lahko ob koncu šolanja vsaj minimalno ustno in pisno komunicirali v slovenskem jeziku.

Šolsko leto se je torej začelo, ta začetek pa vsako leto napovedo prisrčni sprejemi učencev in staršev na posameznih šolah. Ker so to t.i. narodnostne šole, bi človek pričakoval kakšno besedo za dobrodošlico tudi v jeziku narodnosti; toda zaman. Na monoštrskem sprejemu se niti slučajno ni kdo izmed govorcev zmotil in povedal kaj po slovensko, celo gornjeseniški začetek šolskega leta je bil mnogo premalo slovenski...

Sicer pa, za jadikovanje bo še dovolj časa skozi vse leto, vsem učencem, učiteljem ter vodstvom šol želim uspešno delo, staršem pa mnogo potrpljenja in razumevanja ob križih in težavah mladih nadebudnežev.

VALERIJA PERGER

"PORABCE SEM DOŽIVLJAL SKOZI NJIHOVO GOVORICO"

Režiser Andrej Mlakar se je lotil snemanja filma o Porabju, je bila novica, ki je nekoliko presenetila. Pa ne zato, ker bi zaupali samo "posvečenim", torej tistim, ki so v Porabje že hodili, marveč tudi zato, ker o Porabju in o porabskih Slovencih še nihče ni snemal filma. Gre seveda za dokumentarni, ne pa igrani celovečerni film, čeprav se v filmu, ki ga je posnel Andrej Mlakar, elementi dokumentarca in igranega filma prepletajo. Pričujoči pogovor je nastal tik po tem, ko je bil film zmontiran, režiser pa poln vtisov s snemanja in montaže.

"Meni se zdi film čudovit v tej fazi, kar se mi pravzaprav redko dogaja; po montaži je človek običajno utrujen, za ta film pa lahko rečem, da sem zadovoljen s tem, kar je nastalo," pravi.

Od kod ideja za film in kako je potekalo snemanje?

"Ideja je nastala, ko sem se spoznal s Ferijem Lainškom in njegovim romanom Namesto koga roža cveti. Takrat je Feri odprl ta problem Porabja in lutkovnega gledališča oziroma lutkovnih predstav, ki jih prirejajo v Porabju sodelavci iz Sobote. Seveda sem bil pripravljen iz tega pripraviti film. Feri Lainšček je napisal scenarij oziroma sinopsis in bili smo pripravljeni."

O čem pripoveduje zgodba, ali če vprašam nekoliko drugače, kako predstavlja Porabje?

"Izhajati moram iz svojega prejšnjega dela. Pred leti sem celostno predstavil Slovenijo v nadaljevanju sedmih filmov po slovenskih pokrajinah. Naredil sem tudi osmi film, v katerem sem predstavil Slovence, ki živijo v Italiji. Porabje se mi tako navezuje na ta avtorski opus. Seveda pa je bil pristop k Porabju popolnoma drugačen kot pri filmih o Sloveniji. Veliko bolj se film posveča notranji vsebini in problematiki Porabja, manj je v njem geografsko - etnografskih značilnosti.

Za osnovo smo vzeli lutkovno predstavo na Gor-

njem Seniku. Skozi te lutke, ki predstavljajo nekatere porabske arhetipe: kovača, kuharja, policaja, pa tudi neko mitološko bitje, predstavim porabske ljudi, ki so pravi kovač, pravi policaj, ki v filmskem primeru ni policaj ampak carinik, kuhar ni kuhar marveč je kuharica in tako naprej. Skozi animatorje - otroke, gornjeseniške šolarje, predstavim tudi njihove družine. Dramaturški lok se odvija skozi lutke na otroke in prek otrok na Porabce."

Težave pri snemanju?

"Razen nekaj "normalnih", težav nismo imeli. Film smo posneli v dogovorjenem času, pri čemer moram poudariti veliko pomoč domačinov, zlasti pa Zveze Slovencev v Monostru."

Film je torej zmontiran, iz obilice gradiva ste naredili petintrideset minut. Kdaj in kje bo film predstavljen?

"Vsekakor želimo film najprej predstaviti jeseni na Gornjem Seniku, nato pa bi ga predvajali na televiziji."

Kaj pa Budimpešta, pa

morda Koroška, Italija?

"Organizacija za te predstavitve je v rokah Zveze Slovencev. Kolikor vem, je že dogovorjena predstavitev v Budimpešti, ki bi naj bila neke vrste madžarska premiera. Seveda želimo prikazati film tudi v Celovcu, Trstu, Gorici in še kje, kjer živijo s podobno problematiko kot porabski Slovenci."

Prej se niste posebej zanimali za porabske Slovence. Kako ste doživljali to majhno in v marsičem (še) zelo neobgledano manjšino na stičišču treh držav, ki so si bile do nedavna tako različne?

"To je seveda svojevrstno doživetje. Tudi zato, ker Porabje nima tako razvitega šolstva in kulture, nima takojmenovane intelektualne nadgradnje, kot jo imajo koroški Slovenci ali Slovenci v Italiji, ki so zelo organizirani. Da ne govorim o časopisih, založništvu, gledališču, ker tega v Porabju ni. Porabce sem doživljal v elementarnem govorjenju njihovega jezika, ki se ga nekoliko

bojijo zaradi nas, ki ga ne razumemo dobro, ker se razlikuje od knjižnega jezika toliko, da je oteženo sporazumevanje."

Naslov filma je preprost: PORABJE. Kaj pa podnaslov?

(Vprašanje je bilo zastavljeno s posebnim namenom: naj poizkusi odgovoriti v narečju, in lahko mu priznamo, da je kar lepo povedal): "Kak nega zelenoga konja, tak nega čednoga Slovenca."

(Pozneje smo slišali, da je moral lastnik, ki je dovolil, da so konja res zeleno pobarvali, žival ubiti, ker so se sosedje in drugi norčevali iz njega...)

Sicer pa smo od režiserja Andreja Mlakarja tudi izvedeli, da je pripravljeno vse za začetek snemanja novega slovenskega celovečernega filma po romanu Ferija Lainščka Na mesto koga roža cveti. Film naj bi začeli snemati 15. septembra in večino posneli do konca oktobra. Naslov tega filma pa bo, smo slišali, Halgato.

N.D.R.

18. KONGRES MEDNARODNEGA ZDRUŽENJA ZA ZAŠČITO OGROŽENIH JEZIKOV IN KULTUR (AIDLCM) V SLOVENIJI

V Poljčah pri Begunjah na Gorenjskem je od 29. julija do 1. avgusta 1993 pod pokroviteljstvom Sekretariata za Slovence po svetu in slovenskega centra PEN potekal 18. kongres Mednarodnega združenja za zaščito jezikov in kultur na temo "Za novo jezikovno etiko v Evropi". Kongres je potekal v slovenskem in francoskem jeziku, udeležilo se ga je okrog 50 predstavnikov nekaterih jezikovnih manjšinskih skupnosti Španije (aragonske, asturijske), Francije (provansalske, katalonske), Belgije (valonske), Italije (slovenske narodne manjšine, piemontske) in Avstrije (slovenske narodne manj-

sine), slovenske vlade ter nekaterih slovenskih in tujih znanstvenikov.

Mednarodna kulturno-obrambna organizacija je bila ustanovljena leta 1963 v Perpignanu v južni Franciji. Zveza je nepolitična in združuje organizacije in posameznike, ki si prizadevajo za zaščito manjšinskih oz. regionalnih jezikov in kultur. Deluje preko kongresov, ki jih organizira tudi v regijah z manjšinskim prebivalstvom, kot npr. v Trstu, Beneški Sloveniji in dvakrat v Celovcu.

Kongres se je začel z uvodnimi govori članov vodstva Združenja, Jorge Coste in Borisa Pahorja, ter nekaterih predstavnikov slovenskega javnega

in kulturnega življenja. V njih so predstavili nekaj informacij o zgodovinskem razvoju Slovenije in njenem trenutnem političnem položaju, predvsem pa so poudarili premajhno zainteresiranost posameznih držav (razen Slovenije) do reševanja lastnih manjšinskih vprašanj. Strokovnjaki z Inštituta za narodnostna vprašanja so predstavili nekaj institutskih publikacij z narodnomanjšinsko problematiko (Razprave in gradivo, posebno študijo o konceptu dvojezičnega pouka na narodnostno mešanem področju v Sloveniji) in brošuro "Ethnic minorities in Slovenia" z osnovnimi informacijami o standardih

zaščite narodnih manjšin v Sloveniji. Na kongresu so sprejeli dvanajst resolucij, ki zadevajo problematiko jezika in kultur posameznih manjšin po svetu, in sicer Slovencev v Italiji, Avstriji in na Hrvaškem ter drugih manjšin v Španiji, Belgiji, Franciji in ameriških Indijancev na Aljaski. Z INV je prišla pobuda prof. Janeza Stergarja, da se AIDLCM pri vladah, članicah sveta Evrope zavzame za to, da bi jih čimveč podpisalo in ratificiralo Evropsko listino regionalnih ali manjšinskih jezikov iz 1992 ter podpre prizadevanja, da se že v letu 1993 sprejme Dodatni protokol k Evropski konvenciji človekovih pravic,

nanašajoč se na zaščito narodnih manjšin, prav tako pa tudi posebna Evropska konvencija za zaščito narodnih manjšin. Sicer pa je bila decembra 1992 po dolgoletnih prizadevanjih sprejeta Deklaracija OZN o pravicah oseb, ki pripadajo narodnim ali etničnim, verskim ali jezikovnim manjšinam. Oba omenjena mednarodna dokumenta pa vsebujeta tudi mehanizme redne mednarodne kontrole izpolnjevanja sprejetih obveznosti do manjšin.

Damijana Zelnik

DIPLOMO JE DOBIL PRED 60. LETI

60 let. To je več, kot traja prenekatere človeško življenje. Kaj vse se je dogajalo v tem obdobju v "zgodovini"? II. svetovna vojna, Rákosijev režim, revolucija l. '56, konsolidacija, obdobje Kadarjeve vladavine, demokratične spremembe, volitve, itd.

In kaj vse se je dogajalo v življenju posameznika?

Andraš Čabai je l. 1932 diplomiral na učiteljsko v Kószegu. Rodil se je l. 1912 v Gornjem Bereku, vasi, ki se nahaja blizu Kermédina, in so bili njeni prebivalci v tistem času pretežno Hrvatje. Po končanem učiteljsku je začel službovati v županiji Fehér. Na Gornji Senik je prišel l. 1936. Tamkajšnji župnik je potreboval učitelja - kantorja, ki je znal slovensko. Čeprav "Bandi bácsi" ni znal slovensko, je pa go-

voril gradiščanski dialekt in se je s pomočjo le-tega kar hitro naučil porabsko

se pravi, da več, kot jih imajo letos v vseh razredih šole.) Andraš Čabai je bil

narečje.

Usoda v 50-ih letih tudi njemu ni prizanesla. Od l. 1951 do l. 1959 so ga premestili v Števanovce, potem pa je bil 4 leta v Rönöku. Šele l. 1963 se je lahko vrnil na Gornji Senik. Kot je sam povedal, je imel v tistih časih v 1. in 2. razredu približno 80 otrok. (To

med drugim tudi ustanovitelj mešanega pevskega zbora, ki ga je tudi dolga, dolga leta vodil.

Ko smo ga po proslavi, na kateri so mu podelili ti. diamantno diplomo, vprašali, kaj si še želi v življenju, je odgovoril zelo enostavno: "Se nekaj let zdravjal!"

-MS-

100 LETNICA

MONOŠTRSKA GIMNAZIJA

Pred sto leti - leta 1893 - je bila v Monoštru ustanovljena gimnazija. Do leta 1902 je imela štiri razrede, nato se je razvila v osemrazredno. Prvič so maturirali tu dijaki leta 1906. Zaradi slabih gmotnih razmer in nezadostnega znanja madžarsčine so jo Slovenci obiskovali le v neznatnem številu. Ob ustanovitvi, v šolskem letu 1893/94 je od 60 učencev bilo le 6 Slovencev. V šolskem letu 1917/18, ko je dosegla najvišje število dijakov (249), je bilo med njimi le 8 Slovencev. (Slovenci so se šolali v sirotišnici in gimnaziji v Kószegu ter gimnaziji in semenišču v Sombotelu.)

Od 1897 do 1901 je bil dijak monoštrske gimnazije Avgust PAVEL. Kljub temu da je bil

Slovenec, je bil eden najboljših učencev in je končal nižjo gimnazijo z odličnim uspehom. O njem in o drugih slavnih učencih in zgodovini monoštrske gimnazije si lahko ogledate razstavo v avli gledališča 11. septembra. Praznovanje se sicer začne že en dan prej, ko bodo odkrili spominsko ploščo ob stoletnici, kip Mihály Vörösmartyja in razstavo umetnikov, bivših učencev. Glavna prireditelj se bo začela v soboto z nastopom godbe na pihala in z mašo, ki jo bo daroval škof dr. István Konkoly. Zvečer bo ples na prostem. Srečanje bivših in sedanjih dijakov bo trajalo še v nedeljo. Med njimi bo najbrž tudi veliko porabskih Slovencev.

-mkm-

HORTY PA RÁKOSI

Ta gni se na Vogrskem dosta guči o Hortyni, zagotavlo ka so ga s Portugalskoga domau na Vogrsko pripelali. Ednim se tau nikar ne vidi, zatok ka je v bojni na Hitlerovi strani biu, ka je na začetki dosta Židove dau v koncentracijske tabore odpelati, ka je prav v donsko melarini, da je tvojposlo vogrske sodake (dosta slovenske tö), od šteri je več kak 200 gezeraro smrt strpelo ptt. Drugi pa ga za velkoga majo, skor za paulboga. Mi zdaj nemo probali tomi ali tistomi pravico dati, liki povejmo eno porabsko anekdoto ali uganko, štero smo v Slovenski vesi čili. Pitanje se glasi: kakša je razlika med Hortynom pa Rákosi-

sinom? Za Hortyna so prej Sinčarge (Gornji), šteri so na Vogrskem delali velke, pune kaule pšenice, gečmena, kukarce pa vsega

tagor po Slovenski vesi domau na Gorenji Sinik vozili.

Za Rákosina pa so prej Sinčarge velke pune kaule pšenice, gečmena, kukarce pa vsega tadoj po Slovenski vesi vozili, ka so mogli vse dojdavati.

S toga to vidimo, kakšo je kolau zgodovine pa sreče: gnauk tagor, gnauk

tadoj. Kak Sinčarge (Gorenji) po Slovenski vesi. Če rejsan bi tak bilau pravično - pravijo na Gornjom Siniki -, ka *Gorenjisinčarge gor*, *Dolenjisinčarge doj*. Kak nutri v imeni to majo.

Samo ka bi, Baug dragi, Horty pa Rákosi tomi cujpravila?

Fr.M.

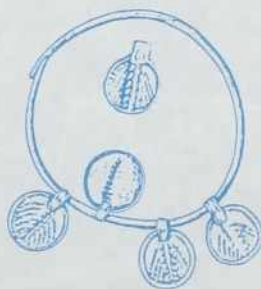
SPREMLJAJTE TELEVIZIJSKO ODDAJO

SLOVENSKI UTRINKI

VSAGO DRUGO SOBOTO OB 11.10
NA 2. PROGRAMU
MADŽARSKÉ TELEVIZIJE
NASLEDNJA ODDAJA BO
11. SEPTEMBRA

SLOVENSKO-HRVAŠKA RAZSTAVA NAKIT

Od 4. septembra do 3. oktobra je na ogled v sombotelskem Muzeju Savaria razstava Pokrajinskega muzeja s Ptuja in Arheološkega muzeja iz Zadra z naslovom "NAKIT, magična moč oblike".

Razstava arheološkega nakita prikazuje najbolj reprezentativne primerke od pozne bronaste dobe (11. do 10. stoletja pr.n.št.) pa do 15. stoletja iz zbirk Arheološkega muzeja v Zadru ter iz rimskega obdobja (1. do 4. stoletja) iz

Pokrajinskega muzeja Ptuj. Rdeča nit razstave so dela oblikovalke Miše JELNIKAR. Za razstavljenih 14 eksponatov modernega nakita (ogrlice, zapestnice, uhani ipd.) je dobila inspiracijo pri zgodovinskem nakitu iz ptujskih in zadrskih arheoloških zbirk.

Razstava je bila prvič na ogled leta 1992 v ljubljanskem Cankarjevem domu. Organizirati so jo začeli še pred vojno. Medtem je razpadla Jugoslavija in sta nastali novi državi, Slovenija in Hrvaška. Kljub temu so dokončali skupno postavitev in razstava potuje naprej. Videli so jo na Ptuj in v Zagrebu, mesec dni bo na ogled v Sombotelu, potem pa v Italiji.

-mkm-

OD SLOVENIJE..

VLADA ŽELI OŽIVITI GOSPODARSTVO

Po počitnicah so se na delo vrnili tudi vodilni možje slovenske vlade. Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek je med drugim poudaril, da bo vlada v prihodnjem obdobju pripravila vrsto ukrepov za oživitev slovenskega gospodarstva. Med drugim bo spremenila nekatere carinske olajšave. Po uveljavitvi splošnih kolektivnih pogodb in razumnem ravnanju sindikatov in delodajalcev je pričakovati omejitve rasti plač.

VOŽNJA PO SLOVENSKIH AVTOCESTAH BO DRAŽJA

Od 1. septembra je vožnja po slovenskih avtocestah dražja za okoli 34 odstotkov. Po novem bodo vozniki avtomobilov za vožnjo po avtomobilski cesti Ljubljana-Razdrto odšteli 220 tolarjev, vozniki tovornjakov pa 1300 tolarjev. Na avtocesti Hoče-Arja vas bo treba po novem za osebni avtomobil plačati 120 tolarjev, za tovornjake pa 700 tolarjev.

ZAVOD SVETEGA STANISLAVA

S svečano akademijo, slavnostnim nagovorom Lojzeta Peterleta in blagoslovitvijo nadškofa dr. Alojzija Šuštarja so se dan pred uradnim pričetkom šolskega leta odprla vrata Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu, bolj znanega kot Škofovi zavodi. Ljubljana je tako spet dobila svojo najstarejšo gimnazijo, ustanovljena je bila leta 1905. Zavod je za opravljanje srednješolske dejavnosti pridobil državno koncesijo, tako da je plače učiteljev in materialna stroške prevzela država, medtem ko je obnovo in sodobno opremo plačala ljubljanska nadškofija. V petih oddelkih je dobilo prostor 158 učencev. Gre za povsem običajno srednjo šolo, ki ima na urniku poleg drugih predmetov še latinščino in verouk.

NAŠE VASNICE

ŠTEVANOVCI

Najstarejši podatki (adatok), ka je od vesi mamo, so iz 14. stoletja. Zvojn tauga, ke je ves te že stala, več ne vejmo. Ves te ešče faro nej mejla, samo edno malo kapejlo. K meši so v Trauštja odli, gde je že bila fara. Gda je Marija Terezija I. 1777 vóдалa, ka

števanovska fara tu. K tauj fari so se držali Andovci, Verica, Sakalovci pa Slovenska ves. Cirkev se je več kak deset lejt zidala. Pri zidanji je cejla ves pomagala. Nej daleč od cirkvi so bili cigle. Dvej mejtar kuste stenč so se zidale. Leko si zmislmo,

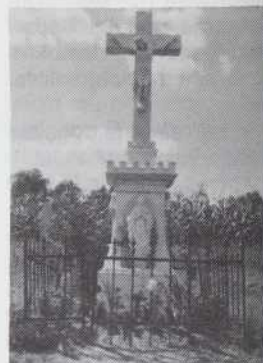
tau v stari knjigi leko šte, od opata Štefana Hardinga dobila menje. Kak so se cajti menjavali, tak se je menje vesi preminjavalo. Najprvin Štephanfalva, potistim Stephansdorf, Stef-felsdorf, Istvánfalva pa smo potejn je dobila ves gnešnje menje Apá-tistvánfalva. Vogrski je več menja mejla, dapa slovenski so furt Števanovci bili.

Ves leži na levoji strani potoka Harsas. Rami, ranč tak, kak v sausednji vesi, so se zidali po bargaj. Vsaksi pavar je emo kaulak rama gazdijo. Zato so se rami tak daleč kraj edan od drugoga zidali.

Od l. 1937 se Otkovci (Balázsfalu) k Števanovcom držijo. Od tistogamau so zgubili uradno (hivatalos) menje, Otkovci ali kak vogrski pravijo Balázsfalu. Starejšo vogrsko menje te vesi je v 16. stoletji Berghelen, Borgelen, Borgolin pa samo potejn je dobila ves gnešnje menje.

Če Andovca pa Verico gledamo, te tau leko puvejmo za Števanuvce, ka je velka ves. Ma šaulo.

gazdójvajo pa maro držijo, tisti že tii samo za svoj tau zato, aj njim masau pa mlejko nej trbej v bauta kipiivati. Če človak prejk vesi dč, furt se z listvom

Križ pri pauti

najde. Nejga taši minout, ka bi se nej srečo z človakom. Če druge nej, te mlajše furt leko sreča. Vleti tiste, steri so v tabor prišli, v drugi mejsacaj pa šaulare. Istino majo tisti, steri tau pravijo, ka je mrtva tista ves, gde nejga šaulo.

Listvo cejli tjeđan dela vanej na njivaj, ukapa ali sanau siši. Dapa v nedelo zvojn saná, nika drugo ne delajo. Zazranka se gorazravnaio pa k meša deio.

na Vugrskom tii morajo biti škofije, v Somboteli je János Szily grato pišpek. V taum časi je osem nauvi far nastanilo, med njimi

kelko cigla je trbelo biti pa tjelko listva trbelo k tauma. Prvi dihovnik v števanovskoj fari je grato János Marič. Ves je kak se

V spomin padlim v I. in II. bojni

...v nedelo zazranka se gorazravnaio pa k meša deio

kulturni dom, tabor, otroški vrtec, cirkev, bauto, pošto, vse ka v ednoj vesi trbej. Listvo zveksoga v Varaš odi delat, dapa djesto taši tii, steri so si v vesi najšli delo. Pavri, steri ešče

Postistim dumau na obed pa cejli den počivajo. Tau je tak vsakšo nedelo, mislim od tistogamau, ka se je cirkev zozidala.

K. Holec

VSAKŠO DELO PROSI SVOJ RED...

... DO
MADŽARSKE

Gorenjiseniški pevski zbor bi že dolgo nej gorstau, če bi eni nej bili, šteri so se vzeli za tau, da do spejvali, eni pa za tau, ka do pevce vodili. Če pa na tau mislimo, da je zbor že več kak 50 lejt star, te vidimo, ka je že več generacij staupilo v zbor pa odišlo iz zbora. Da bi naš zbor leko emo gnauksvejta 100 obletnico, se morajo eške nistarne generacije obernauti v zbori. Ge pa nejmam vekšo željo, ka tau, da bi naši (zdaj eške) mladi tau obletnico zadobili.

S tejm mišlenjom vam zdaj notpokažem mladi zakonski par, člana našoga zbora. Tuj v Varaša pauleg gimnazije žive Karči Bajzek pa njegova žena Aniko. Obadva sta rodjena v slovenski krajini, Karči na Dolenjem Seniki, Aniko na Gorenjom Seniki. Obadva sta sploj mladija bila, (17 lejt) gda sta staupila v naš pevski zbor.

Aniko pa Karči! Kak je tau bilau, ka sta se tistoga reda sprajla v zbor? Aniko pred 6, Karči ti pa že pred 11 lejti?

Aniko: "Ge sam delala na Gorenjom Seniki kak bautošica. Tam sam se včila pod Vero Gašparjevo. Kumaj sam svoje šaule dokončala, Vera tatica so me začnili dregati za pevski zbor. Tačas so mi nej dali mira, ka sam nej pravla, ka mo šla. Malo sam se bojala. Gda sam pa že skauz dala prve vaje, se mi je povidlo, pa sam potistem več nej taknjala."

Karči: "Ge sam že dugo s simpatijo gledlo zbor, gda sam eške sploj mladi bio. Moji padaši, šteri so že člani bili, so me nugučavali. Povedli so mi, kak je lepau, kakšne lepe pokrajine mo leko vido, kakše dobra kompanija je tau, pa tak tadale. Dau sam se nugučati. Na prvo vajo sam pa itak sploj žmetno išo. Tistoga reda so eške Bandi bači vodili zbor. Oni so namé dobro poznali, pa

itak, gda sam prišo na vaje, so me poseba zvali. Tam sam mogo nika spejvati. Gda so oni čuli moj glas, so me povalili, pa so prajli, ka ge moram spejvati."

Ge vaja dobro poznam. Tau tuj vejm, da sta obadva z velke držine. Karči ma 4 bratov pa 3 sestre, Aniko pa 3 sestre pa ednoga brata. Kak so doma stariše pa bratovje, sestre tau gor prijeti, ka sta vüva v zbor staupila?

Aniko: "Moji stariše so nigdar nej branili meni tau. Zvün mene je edna sestra tuj ojdla v zbor, dve sestre pa gnes

ramotili."

Naš pevski zbor je dober kolektiv. Kak v navaula, tak v veselji šagau mamo vküp držati. Kak vam je tau spadnilo, gda sta se ženila, ka je zbor tam bio, vam je spejvo. Kak je tau cenila vaša žlata?

Karči: "Tau ne morem povedati, kak je nama tau dobro spadnilo. Ge mam edno sestro v Uraiúfaluna. Ona je prajla, ka je takšo eške v svojom življenji nej vidla. Pa ranč nej trbej tak daleč titi. Tuj v gimnaziji moji prednji so tuj ranč tak cenili."

Ge sam nikše novice čula, ka nede dugo, ka

plešajo v plesnoj skupini. Tistoga reda, gda sam ge bila 17 lejt stara, je doma bio velki red. Istina, ka je nam niške nej brano, dapa delo, ka so na nas vtalali, smo mogli prva obrediti, pa po tistim smo leko šli. Doma so nas navčili na red."

"Ge ranč tak leko povejm, kak Aniko. Meni je tuj niške nej brano, ka bi odo v zbor. Naša držina je pa ranč tak velka bila kak Anikona, če nej vekša. Pri nas so tuj red držali. Če sam svojo delo opravlo, sam leko išo spejvat," pravi Karči.

Ge tak mislim, ka zdaj že znam, zakoj sta vüva - leko povejmo skurok sama - takšiva, ka sta najbole točno (pontosan) ojdla pa odita na vaje. Dobro mislim?

Karči: "Dobro mislite. Kak sva se doma navčila red, tak sva pri zbori tuj. Če clovek kaj oblubi, te aj drži. Če sva mela edno priliko, sva prišla, če sva rejsan večkrat presiljeniva bila zamüdit tuj. Ge tak mislim, če točno odimo na vaje, te menje šansa mamo za tau, ka bi na nastopi kakše hibe napravili pa bi se te os-

zavolo družinski zrokov za en cajt zapistita zbor. Leko se vüpamo, ka nej cejlak?

Aniko: "Toga reda eške ne moremo nika gvüšno povedati. Ka se mene sliši, ge tak mislim, gda de mogauče, prideva nazaj v zbor."

Karči: "Letos eden cajt va eške ojdla obadva na vaje. Dobro bi bilau, če bi k zbori prišli kakši mladi, šterim bi eške ge tuj leko te nisterne mejsece kaj pomogo. Od zbora se pa rejsan neškeva cejlak laučiti. Kak je Aniko povedla, gda de mogauče, prideva nazaj."

Zdaj smo si že dosta pripovejdali od zbora, pa sploj malo od vašoga življenja. Vüvadva sta na Dolenjom pa na Gorenjom Seniki rodjeniva. Zdaj tuj v Varaši živeta. Kak se čütita tuj v Varaši? Kak sta se vcujnavčila k varaškomi žitki?

Karči: "Sprvoga je nama sploj žmetno bilau. Pomaleg sva se vcujnavčila. Pomagalo nama je tau, da tuj mam ge rodbino, sestro pa tatico. Etak je pa nama lekejše bilau."

Aniko: "Meni je malo ležeše bilau, zatok ka sam delala na Dolenjom Seniki kak bautošica od zranka do večera. V soboto pa v nedelo sva pa največkrat šla domau - ali k mojim ali k njegovim - starišom pomagat delati. Iz plače si nika ne more pomočiti, sploj pa nej tuj v Varaši. Mujs je delati."

Zdaj, gda že mata v Varaši spoznance, kak oni tau cenijo, ka viva eške itak na Senik ojdta spejvat?

Karči: "Ge tak mislim, ka nas za toga volo poštüjejo. Edno peldo bi samo pravo. Gda smo lani meli božični koncert po vasnicaj pa nas je televizija gorvzela, dosta lüdi je nas gledalo. Na drugi den so me stavljali po pauti pa so mi gratulerali. Sploj mi je dobro spadnilo."

Kak tebe Karči, tak Anikona je nej léko iz Varaša na vaje, na nastope odti. Aniko z Dolenjoga Senika domau, pa po tistim na Gorenji Senik dé, ti pa največkrat tak njaše delo v gimnaziji, gde si hišnik, pa deš na vaje. Te pa moreš v soboto ali v nedelo svojo delo opravlati. Vrejdno je telko aldüvati za zbor?

Karči: "Ge tak čütim, ka je vrejdno. Za dobro kolektivo, za pesmi volo, za Senika volo je vrejdno."

Aniko: "Vrejdno je. Müvadva bi na priliko nigdar nej mela takše lepe spomine, če bi nej ojdla v zbor. Zbor je odo že skurok po cejlaj Evropi. Spoznali smo krajine, lüdi. Doživeli smo dosta lej-poga."

Na mojo veselje sta prajla, ka nešketa tak njati spejvanje. Kak vüva planirata svoj žitek? Na stare dni tuj v Varaši šketa ostati? Ne vleče vas srcé nazaj na Senik?

Karči: "Zdaj smo tuj v Varaši, tuj mam ge služ, stanovanje. Našo srcé je na Seniki. Tau nemo tajili. Gda planirava svoj žitek, nigdar za edno minuto ne pozabiva, ka je naš dom Senik. Če mo na stare dni mogoči, bi znauvič radi tam živeli. Tačas pa morava pošteno opravlati svoj služ, svojo delo. Radiva bi bila, če bi vsepovsedik zadovolni bili z nama, z delom, ka ga opravlava. Vsakšo delo prosi svoj red..."

I. Barber

SEJA
PREDSIEDSTVA ZSM

Po poletnih počitnicah se je spet sestalo predsedstvo Zveze Slovencev na Madžarskem, da bi razpravljalo o nalogah in nekaterih perečih problemih.

Na dnevnem redu so imeli pregled opravljenega dela v zadnjih mesecih, obravnavo denarnih prošelj občin, šol, vrtcev itd. oz. nekatera kadrovska vprašanja.

V zadnjem obdobju je bilo naslovljeno na Zvezo Slovencev spet precej denarnih prošelj. Pri preučitvi le-teh se je predsedstvo strinjalo, da se smejo podpirati le prošnje, ki bodo v korist slovenskega prebivalstva v Porabju. Predsedstvo je odločilo naslednje: **Otroški vrtec v Števanovcih** je dobil 50 tisoč forintov za nabavo igračk. **Samouprava v Števanovcih** je dobila 500 tisoč forintov za nabavo kombija. (Predsedstvo se je strinjalo s tem, če se bo kombi uporabljal za to, da bi števanovske šolarje vozili v monoštrsko šolo, je samouprava dolžna del denarja vrniti Zvezi.) **Osnovni šoli v Števanovcih** je namenjeno 50 tisoč forintov za fotokopirni stroj. **Samoupravni organ iz Andovcev** je dobil 100 tisoč forintov za obnovitev ceste, ki vodi do slovenske meje. **Slovenski občani Dolnjega Senika** so se obrnili na predsedstvo s prošnjo, da bi želeli kupiti novi cerkveni zvon. Njim je bilo dodeljeno 100 tisoč forintov. **Cerkvenemu odboru z Gornjega Senika** je bilo odobreno 200 tisoč forintov za obnovitev cerkve. 50 tisoč forintov je dobil Muzej Savaria iz Sombotela za pripravo knjige Marije Kozarjeve z naslovom Et-nografska enciklopedija Porabja. (Vsega skupaj je bilo na tej seji razdeljeno 1 milijon 50 tisoč forintov.)

Na podlagi poročila o finančnem poslovanju Zveze v tem letu je predsedstvo ugotovilo, da so porabili skoraj ves denar, ki je bil namenjen za pomoč samoupravnim organom in raznim institucijam v Porabju.

RAJ NA ZEMLJI (4)

Poletje se počasi bliža koncu in s tem tudi naše popotovanje po Španiji oziroma Costa Bravi. Za konec smo vam prihranili

vhodu počaka fotograf. Le še nasmeh in fotografija vašega vstopa v Marine-land, tako se zabavišni park namreč imenuje, je

toboganov, takih na ovinek in ravnih, bazene z umetnimi valovi, vrtinci in še in še bi lahko naštevati.

Razen v bazenih pa se lahko namočite tudi v morju. Če ni voda preveč umazana ali hladna, je kopanje kar prijetno. Plaže Costa Brave so večinoma peščene in še kolikor tolikor čiste. Nekaj denarja boste morali odšteti le še za ležalnik in obvezni senčnik. Ozonska luknja in z njo ultravijolični žarki vplivajo tudi v Španiji na vašo kožo.

In ko vam bo vsega dovolj, vam priporočamo, da se odpravite na katalonsko letališče, ki je nedaleč od mesteca Gerone. Letališče sicer ni veliko, so pa zato zaposleni toliko bolj prijazni. Če boste imeli srečo, bo odprt tudi duty free shop.

Na koncu le še prijeten polet in Hasta la vista Španija.

Dejan Fujs

še nekaj besed o zabaviščem parku v bližini Lloret de Mar. To ni navadno zabavišče z vrtljaki in igralnimi avtomati, temveč zabavišče z velikim bazenom, kjer vsako polno uro nastopajo delfini in tjujni, ki s svojimi akrobacijami navdušujejo obiskovalce. Zanimivo pa je, da obiskovalci že pri

narejena. Dobili jo boste pri izhodu, seveda za primerno ceno, 800 pezeta. Poleg delfinov imajo v Marinelandu še dresirane ujede, orle, jastrebe, papige, ki se znajo kotalcati ter uganjati različne vragolije. Imajo tudi lame, koze. Pravi mali živalski vrt. Ob živalskem vrtu pa na metre in metre

POD ŠATROM V AVSTRIJI

Porabske kulturne skupine so pred nisterni lejtami leko samo v mislenji ojdle po Avstriji, po Italiji. Tak 4-5 lejt nazaj se je nika začnilo. Gnauk ali dvakrat se je zgodilo, ka smo šli tistoga reda v Avstrijo tii. 2-3 leta nazaj smo pa priliko dobili za tau, ka smo leko poglednili Slovence v Italiji. Od tistogamau so naše skupine že večkrat nastopile v Avstriji, Italiji. Od tistec smo že večkrat meli goste tii. Gnes že mamo bogate stike (kapcsolatok). Za nas je tau sploj dobro. Dosta vse vidimo, se navčimo. Največšo je pa tau, ka se leko navčimo, da Slovenci tak v Avstriji kak v Italiji poštujejo svoj materni gezik, svojo kulturo. Istina, ka je nijj vsepovedik več, kak nas v Porabji. Zatok pa bi mi vsebole mogli vkup držati, aj se ne zgubimo. Vsakša takša prilika, gda se leko srečamo s Slovenci, nam moč dava, da bi vsebole poštuvali naš gezik pa kulturo.

Avgustuša je prišlo vabilo iz Avstrije iz edne male vesi, iz Libuč. Ansambel Lacija Korpiča pa ženski kvartet so zvali na nastop. V vesi je buča bila. Domači moški pevski zbor Kralj Matjaž je na te den sploj velki program napravo. Ljudje so si cejli den

leko odabrali različne programe. Eden velki šator so gor postavili, gde je vsigdar bila muzika, kulturni programi, no pa gesti piti zadosta. Naša mala skupina je sploj lepau nas-

taupila, ljudje so je visiko cenili. Vsi, ki smo tam bili, smo doživeli nika posebnoga.

Z lejpmi spomini smo se vzeli na pot, domau v Porabje. Od doma mislimo nazaj na lejpi den. Lejpo zavalimo priliko, ka smo leko tam bili. Naš dober

prijatelj, Janko Kulmesch se je sploj dosta trido za nas, njeme posaba zavalimo vse. Vupamo se, da je tau srečanje nej slednjo bilau.

I. Barber

NAŠE PESMI (57)

STARA BABA, STARI DED

Stara baba, stari ded,
pojva miiva dino žet!
Dej je naja dina?
Vrabli so posekali.
Dej so tisti vrabli?
V trnja so zoskakali.
Dej je tista trnja?
oček je zoseko.
Dej je tisti oček?
Kovač je razkauvo.
Dej je tisti kovač?
V Črno mlako je skočo.
Dej je tista mlaka?
Krava jo spila.
Dej je tista krava?
Pukša jo strčila.
Dej je tista pukša?
V Gradi gor povejšena,
što škej po njau titi,
do kaulan v drek spadne.

(Sakalovci)
-mkm-

SREČANJE V GEDEROVCIH

Kauleg 20. avgustuša nas je poisko žiupan iz Dolenec pa nas je proso, da bi prišli v Gederovce, gde se bodo srečali krščanski demokrati pomurske regije. Radi bi bili, če bi na tom srečanju nastaupile števanovske ženske.

Ženske je tau vabilo razveselilo, etak smo pa tak skončali, da spunimo njigvo prošnjo. Ženske je sprvodo na srečanje Šandor Holecz, števanovski žiupan. Na tom srečanju je cejli den biu program. Mi smo samo po podneva na štrto vöro prišli. Za nas je sploj nika nauvoga bilau tau, gda smo ta prišli, pa smo vidli, ka futbol špilajo. Na igrišči smo pa vidli zunanjoga ministra, g. Lojzeta Peterleta tii.

Gospod Lojze Peterle, predsednik Slovenskih krščanskih demokratov (SKD) je sledkar k našom stoli seu pa se je zgučavo z nami. Tau nam je velka čest bila. Pravo je, gda je sploj rad, ka smo prišli, povalo je ženske, štere so lejpe porabske pesmi popejvale.

Gda smo se poslovili od ministra, so nas kaulag vzeli domanji. Etak je pa nej dugo takšo velko popejvanje nastanilo, ka se je vse gibalo. Večer je grato, gda smo se vzeli domau. V autobusi je dobra vola nej falila. Naše ženske so pa zviin dobre vole, lejpe spomine odnesla iz Gederovcev.

I. Barber

Monošter'93

Konec avgusta je v Števanovcih potekala 23. Likovna kolonija mladih. Ob koncu likovne kolonije so sestavili glasilo. Iz tega glasila objavljamo nekatere prispevke.

PREDSEDNIKOV POZDRAV

Na našo triindvajseto likovno kolonijo smo povabili tudi predsednika Republike Slovenije Milana Kučana. Ne le zato, ker je predsednik države, v kateri se je kolonija začela, ampak tudi zato, ker po svojem prekmurskem rodu nekako spada v pokrajino, ki jo slikamo letos. Tak je bil njegov odgovor na naše povabilo:

Z zadovoljstvom sem prebral podatek, da se kolonija ohranja že 23 let in da se je je doslej udeležilo kar 1200 mladih Slovencev iz zamejstva. Lahko si predstavljam, da stoji za tem dejstvom zelo veliko dela in vztrajnosti vas - organizatorjev in spodbujevalcev, ki so vam hvaležnost dolžni ne le udeleženci, temveč tudi vsi mi, ki nam je veliko do ohranjanja slovenstva tudi v težkih pogojih in razmerah zamejstva.

Spoštovani gospod Gobec, žal se Vašemu prijaznemu vabilu ne bom mogel odzvati. Prepreke so delno formalne narave, saj gre za obisk izven meja Slovenije, kar je praviloma povezano z utečeno proceduro, ki lahko kar dolgo traja. Poleg tega imam v navedenem času že tudi sprejete obveznosti v Ljubljani, ki jih ne morem odložiti.

Vsekakor pa Vas prosim, da mladim udeležencem kolonije, njihovim učiteljem in organizatorjem srečanja sporočite moje prisrčne pozdrave in želje za njihovo prijetno in koristno druženje, ki naj se oblikuje v trajne povezave mladih Slovencev.

Spoštovani gospod Gobec, hvala Vam, ker ste se oglasili. Želim Vam veliko zadovoljstva in dobrih rezultatov pri Vašem plemenitem delu.

SMEŠNI AVTOBUS

Letos sem prvič v likovni koloniji. Imam se lepo. Spoznal sem veliko prijateljev. V sredo smo bili pri lončarju. Opazovali smo ga, kako dela z lončarskim strojem.

Popoldne smo se peljali z avtobusom v Sombotel. Moram povedati, da so madžarski avtobusi prav smešni. Vrata se ročno odpirajo in zapirajo. V koloniji je dobra družba, v sobah pa je gneča.

Matjaž Kos
Ravne na Koroškem

Udeleženci 23. likovne kolonije mladih

SKLENJENI KROG

Ideja o potujoči Koroški likovni koloniji mladih porojena ob 20. obletnici kolonije v Vuzenici, je dala neslutene rezultate. Te dni zaključujemo v Monoštru zadnje srečanje prvega kroga. Vuzenica, Radiše na Koroškem, Sosljan na Tržaškem in Števanovci v Porabju so bila mesta, v katerih se je dogajalo mnogo več, kot smo pričakovali ob popotnici koloniji na pot. V vsaki deželi izven Slovenije smo dobili potrditev o potrebnosti tega in podobnih dogajanj z mladimi rojaki. In to je verjetno tudi razlog, da te dni nadvse uspešno zaključujemo 23. srečanje.

Letos smo tu v Porabju. Kar lepa družina mladih čopičarjev in njihovih starejših prijateljev živi v

Števanovcih in ustvarja v tej slikoviti deželi. Prišli smo na povabilo Zveze Slovencev na Madžarskem. Radi smo se odzvali. Udeleženci, 15 Vuzeničanov, 8 Korošcev, 6 Tržačanov in 11 Porabcev pomeni, da je bilo doslej v koloniji 399 Korošcev, 55 Porabcev, 36 Tržačanov in preko 600 Vuzeničanov. Način bivanja je vsak gostitelj urejal po svojih pogojih in možnostih. Tu smo doslej ustaljeno prakso bivanja pri družinah zamenjali za skupno bivanje v pionirskem domu. Kolonija je zaživela svojo novo obliko in ni ji odrekati izvirnosti in kvalitete.

S kolonijo smo začeli v času, ko je doživljala koroška mladež težke trenutke njej nenaklonjenih

nemško nacionalističnih sil. Bilo je tudi mnogo težav z aktivnim znanjem slovenskega jezika. Mnogi koroški udeleženci kolonije nam danes zatrjujejo, da so dobili v koloniji korajžo in samozavest. Ne zamerite mi, rojaki iz Porabja, če rečem, da so težave z aktivnim znanjem slovenskega jezika v koloniji sodelujoče porabske mladeži dokajšnje. Pa vendar je Brigita Šoš in še nekatere udeležence kolonije dokaz, da se je mogoče učiti slovenščine. Menim, da je ta kolonija in mnoge druge aktivnosti širom Slovenije dolžnost matice pomagati mladim v Porabju. Pa vendar je treba tudi hoteti ponujeno obliko sodelovanja uresničevati. **Lojze Gobec**

NEKAJ MISLI O LETOŠNJI LIKOVNI KOLONIJI

Iskreno povedano: obžalujem učenke in učence, ki niso prišli v likovno kolonijo. Predvsem tiste, ki se učijo v Števanovcih v osnovni šoli. Zamudili so možnost, da bi spoznali nekaj Slovencev, kateri živijo v Avstriji, v Italiji, pa še seveda v Sloveniji in da bi se malo pogovarjali z njimi ter vadili slovenščino.

Zdaj sem šestič v likovni

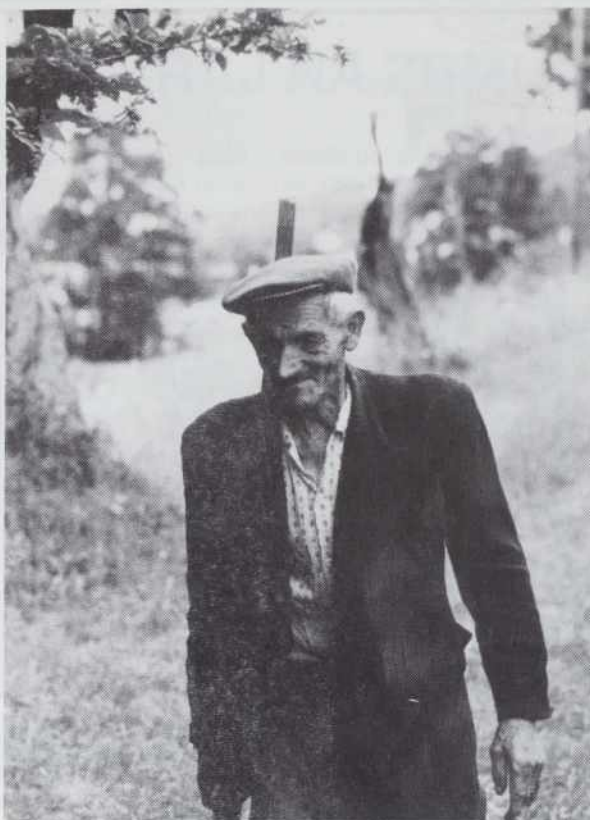
koloniji, ampak zdaj sem tu kot vodja porabske skupine. V moji skupini je deset učencev, ki se zelo veliko pogovarjajo med seboj, ampak na žalost večinoma ne v slovenščini, ker se bojijo, da nekaj napačno povedo. Pri risanju so pa zelo pridni. Nekateri so se tako trudili v risanju, da so bili na koncu od pet do glave popackani.

Slikali so staro hišo, cerkev, suho drevo. Popoldan so iz gline naredili dinosavra, kraljico, človeško glavo, medveda itd.

Mislim, da se v likovni koloniji zelo dobro počutijo. Prihodnje leto bo kolonija v Vuzenici. Upam, da se je bo udeležilo več naših učencev.

Brigita Šoš
Števanovci

PORABJE IZ OBJEKTIVA

IMENITNI GODOVI

Marija je eno izmed najbolj priljubljenih ženskih imen. Veliko ljubkovalnic ima: Marija, Micka, Micika, Marca itd. Veliko popularnost ima predvsem v katoliških državah, saj so s tem imenom izkazovali spoštovanje Jezusovi materi.

V katoliškem koledarju je največji praznik 8. september, dan "device Marije", to je obenem tudi Marijin rojstni dan. 12. september je pa v koledarju rimokatoliške cerkve god Marije.

Ime izvira iz hebrejščine v obliki Mirjam. Ta oblika se je s prevajanjem biblije v grški in latinski jezik počasi spremenila in tako je nastala oblika Marija. Točen pomen je težko določiti. Poznamo razne poizkuse, kot "gospa", "lepotica", "upanje", "ljubljenka boga", itd.

8. september. V kato-

liškem koledarju za ta dan piše: mali šmaren, mala maša, mala gospojnica, Marijino rojstvo. Mala maša pripelje jesen v deželo, čeprav je še dva tedna do astronomske jeseni. Lastovke se zbirajo za odhod. Otava mora biti že spravljena, kajti do malega šmarna jo sušiš na soncu, potem pa na lesu ali na vilah. "Kdor po mali maši kosi, ta za pečjo suši."

Na malo mašo naj bi bilo lepo vreme, da je moč ozimno rž v suho sejati. "Daj me v suho, da ti bom dal kruh", govorijo za rž na Laškem. Čebele prinašajo do malega šmarna, potem pa ne več, pravijo stari čebelarji. Mala maša je bila zmerom tudi vremenski mejnik. Če je na malo mašo lepo, potem bo dva meseca suho.

12. september, Marijin god je povezan z zgodovino. 14. julija leta 1683 je Kara Mustafa turški vojskovodja z več kot 200.000 glavno vojsko šel proti Dunaju. Čakala ga je skromna vojska, ki je štela nekaj več kot dvajset tisoč ljudi. Spopadi so trajali dva dni, branilcev moč je že usahnila, ko so prišle na pomoč sile Janeza Sobieskega, poljskega kralja, in kralja Karla Lotharinskega. Nasproti

MARIJA

klicem "Alah!", "Alah!" se je slišalo s strani krščanske vojske "Jesuš, Marija!". Krvavi boj se je končal na klancu Kahlenberg z zmago krščanske vojske.

Papež Inocenc XI, usmerjevalec evropskega združenja proti Turkom, je v spomin na veliko krščansko zmago ukazal, naj se praznuje god Marije v septembru.

Če prelistamo koledar, najdemo ta god tudi 15. avgusta. V katoliškem koledarju najdemo naslednje: veliki šmaren, velika maša, velika gospojnica, Marijino vnebovzetje. Veliki šmaren je eden izmed največjih krščanskih praznikov in so ga slavili že v apostolskih časih. Ta dan se namreč krščanska Cerkev spominja Marijine smrti in njenega vnebovzetja. Praznik Marijinega vnebovzetja je tudi med Slovenci izredno velik praznik.

Ta dan prinašajo v cerkev šopke raznih rož in zelišč, ki jih duhovnik blagoslavi s posebnim obredom. Blagoslovljena zelišča shranjujejo doma, kot sredstvo zoper požar in strele, zatikajo v njive in v hleve, mešajo jih med živinsko krmo in žita za setev, polagajo jih tudi zakonom in otrokom v postelje.

Na Slovenskem je blagoslov zelišč znan samo v Prek-

murju pa tudi pri nas v Porabju. Navada živi še danes.

Blagoslov rož in rastlin na veliki šmaren je povezan z legendo, ki pripoveduje, da so našli apostoli v Marijinem grobu, ko so ga odprli, same rože, Marijinega mrtvega trupla pa nikjer (prim. znano podobo Leonarda da Vincija).

Tudi ta dan je povezan z vremenskimi pregovori. V Beli krajini in v Šaleški dolini si obetajo lepo ozimno pšenico, če je na veliko mašo lepo vreme. Tudi vinogradniki si žele lepo veliko mašo. Poglejmo nekaj rekov. "Kadar velikega šmarna sonce peče, tedaj dobro vino v sod poteče." "Velike maše sonce da dosti vinca sladkega." "Jasna velika maša sladko vino prinaša."

Ime Marije je prešlo v pesništvo, kajti velikokrat ga opevajo pesniki. Tudi naše narodne pesmi so polne tega imena: Micika v pungradi, Mari, Mari, Marika, Kaj si Micka, tak gizdava, Gnes je edna lušna noč ("Zbogom, zbogom Micika"), Edna ptica priletela ("Zdaj pa zbogom Micika in tvoja bela postelja"), itd.

Čestitamo Marijam, Micikam, Micikam!

Erika Glanz

NIKA ZA SMEJ

CIGRETLINGE

Naša Mariška pa Ana si parpovejdate. Mariška etak pravi Ani: "Čula sam, ka je tvojmi moži Pištaki doktor doj parpovedo cigretline. Kak si ga paleko nanj vzela, ka več ne kadi?"

Naša Mariška pa zdaj etak pravi: "Samo njaj. Strašno dosta sam se mogla triditi za toga volo. Lejtala sam po cejlj vesi, gor sem poiskala njegve padaše, pa sam vsakšoma mogla povedati, nej ka bi Pištaki ponijali cigretline. Tak vejs, ka je Pištak svoje nigdar nej kadijo."

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p. p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4,
69000 Murska Sobotna
Slovenija